

спадщини є, без сумніву, ліберальна ідея. Саме лібералізм з його пафосом демократичних свобод, абсолютної цінності особи, відкритості суспільства, плюралістичності культури є тим життєдайним нервом, що об'єднує різноманітні розвідки в одну світоглядну концепцію. І сьогодні, коли в Україні стверджуються гуманістичні ідеали свободи, неповторного буття людської особистості, для нас дуже зрозумілими й сучасними є слова М. П. Драгоманова: «Хай кожний вибирає собі таку віршовку, щоб тягти громадський поступ, яка йому до сподоби,... аби тільки вона вела по простій дорозі для поступу й користі всієї громади...» [2, с. 413].

Михайло Петрович Драгоманов у своїй творчості приділяє значну увагу проблемам нації та формуванню засад національної культури («Діалоги про українську національну справу», «Пропаций час. Українці під Московським царством (1654-1876)», «Что такое украинофильство», «Чудацькі думки про українську національну справу»).

На думку М. Драгоманова нація – це порода, народ, а людство можна зрозуміти як сукупність націй. Головним атрибутом нації слід вважати мову, до якої додаються інші ознаки, які ми скоріше фіксуємо емоційно-чуттєво на противагу логічній систематизації (вміння, звички, схильності, традиції). М. Драгоманов підкреслював, що найважливішою умовою успішного розвитку національних рис є вільний національний розвиток при широкому спілкуванні між націями: «...сама по собі думка про національність ще не може довести людей до волі й правди для всіх і навіть не може дати ради для впорядкування навіть державних справ. Треба шукати всесвітньої правди, котра б була спільною всім національностям» [1, с. 469]. Космополітичні роздуми автора про загальний прогрес людства, необхідність широкого культурного розвитку для всіх народів, переваги живого людського спілкування є і сьогодні для нас добрим підґрунтям в сучасному суперечливому світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Драгоманов М. П. Чудацькі думки про українську національну справу.- Вибране. Упоряд. та авт. іст.- біогр.нарису Р. С. Міщук; Приміт Р. С. Міщука, В. С. Шандри. – К.: Либідь, 1991.-С.461-558.
2. Драгоманов М. П. Шевченко, українофіли й соціалізм.- Вибране. Упоряд. та авт. іст.- біогр.нарису Р. С. Міщук; Приміт Р. С. Міщука, В. С. Шандри. – К.: Либідь, 1991.-С.327-429.

Юлія Берегова,

студентка 4 курсу

гуманітарно-економічного факультету

Наук. керівник: **Ю. Ю. Королевська,**

ст. викладач (БДПУ)

ФЕНОМЕН РАДЯНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ПЛАКАТУ ЯК ЗАСОБУ ІДЕОЛОГІЧНОЇ ПРОПАГАНДИ СРСР (1939-1945 рр.)

Унікальність політичного плаката виражається в тому, що цей креолізований малюнок має два напрямки впливу: 1) як вираз мистецтва; 2) як головний пропагандистський інструмент формування певних настроїв та

поглядів і активізація адресатів до певних дій. Ці властивості перетворюють даний вид ідеологічної пропаганди на унікальне за призначенням, засобами створення та ефективністю впливу явище. Для сучасних науковців наочна пропаганда є важливою різновидністю історичних джерел, які несуть в собі тогочасну інформації не тільки про військові, політичні, соціальні та економічні процеси, а й про способи їх самоаналізу прийомами художньої творчості. Соціальна актуальність дослідження вбачається у вивченні відповідних норм ідеологічного проектування та реалізації політичних установок шляхом використання візуальної продукції в існуючих умовах гострого збройного протистояння.

Аналіз досліджень присвячених пропаганді та політичному плакату дає можливість групування наукового матеріалу на блоки:

1) дослідження ідеологічної пропаганди: І. Івлєв, В. Дашичев, А. Юденков, Й. Геббельс, Г. Френкель, Р. Манвелл, Р. Зульцман;

2) розгляд специфіки креолізованих текстів, як виду комунікації та засобу конструювання соціальних зв'язків: І. Голомшток, Х. Махмуд, Л. Федотова, С. Ісаєв, В. Учьонов, Н. Старих, М. Піскунова, Є. Степанов, Д. Кочергіна, М. Дороніна;

3) плакат у сфері дизайну і композиції завдяки яким творці досягають контакту з людьми, а їх роботи перетворюються на дійовий інструмент впливу на суспільство: М. Воронова, Є. Жердева, В. Глазичева, Є. Лазарева, І. Розенсон;

4) технічні аспекти виготовлення плакату та його вплив на художню мову і соціальні функції: Б. Авратов, А. Богачов, Г. Лабунська, А. Ейснер, М. Тарабукін;

5) вивчення плакатного явища, його типи, специфіка, види, напрямки тощо: Н. Бабуріна, Т. Ігошина, А. Спешилова, Ю. Єрохіна.

Пропаганда є особливим способом донесення якогось ідеологічно забарвленого послання до слухача. Для цього держава створює спеціальний організований ідеологічний апарат пропаганди. Іноді деякі історичні періоди в ряді країн (в нашому варіанті радянська пропаганда в роки війни) пропагандистська робота ставала основним напрямком державної політики. Втім, інноваційна ідея пропаганди є досить багатозначна та спірна, і з приводу її змісту думки вчених розходяться. Особливі суперечності виникають у визначенні цілей пропаганди і співвідношенні цих цілей. Не викликає сумнівів зв'язок появи і поширення пропаганди як виду інформаційно-ідеологічної діяльності з авторитарним і мілітаристськими традиціями [2].

Враховуючи завдання, які ставили перед собою більшовики, малограмотність значної частини радянського соціуму забезпечувала необхідні стартові умови для успіху їх пропагандистських заходів. Помітний вплив на розвиток інформаційно-комунікаційного простору СРСР справила ефективність послідовної політики держави щодо ліквідації масової неписьменності дорослого населення і формування загальнодержавної системи освіти.

Радянські лідери не володіли здатністю зрозуміти внутрішні настрої та справжні інтереси своїх громадян, щоб повністю їх контролювати. Тим не менше правляча верхівка знайшла спосіб обійти цю проблему. Радянське

суспільство будувалось на припущенні, що повної лояльності населення домогтися буде неможливо. Тому влада сконцентрувала увагу не на почуттях, а на поведінці «всі зусилля були кинуті на те, щоб так структурувати життєву ситуацію радянського громадянина, аби він робив те, що від нього очікувалося, незалежно від його почуттів щодо режиму або системи» [1].

Агітаційна пропаганда, представлена в радянських плакатах під час Другої світової війни, в залежності від різних завдань, поставлених перед нею, зверталася до різних почуттів радянських людей: бажанням захистити своїх близьких, помститися за загиблих і постраждалих мирних жителів і військовополонених, бажанням розгромити ворога. Крім цього, радянська плакатна агітаційна пропаганда зверталася до російської національної самосвідомості, як шляхом звернення до реальних історичних особистостей, які захищали нашу країну від ворогів, так і до билинних образів [3; 154-155].

ЛІТЕРАТУРА

1. Bauer R., Inkeles A., Kluckhohn C. How the Soviet System Works: Cultural, Psychological, and Social Themes / by Raymond A. Bauer, Alex Inkeles, Clyde Kluckhohn. Cambridge (MA): Harvard University Press, Russian Research Center Studies 24, 1956.
2. Артемів В. Л. Стереотип і установка у процесі пропагандистського впливу // Питання теорії та методів ідеологічної роботи. Вип. 7. М., 1977.
3. Родс Э. Пропаганда. Плакаты, карикатуры и кинофильмы Второй мировой войны / Энтони Родс; пер. с англ. Ю. К. Бардина. М.: Эксмо, 2008. 312 с.

Едуард Божко,
студент 3 курсу
гуманітарно-економічний факультету
Наук. керівник: **Ю. В. Федорик,**
к. і. н., доцент (БДПУ)

РАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ НА ПІВДЕННО-СХІДНІЙ УКРАЇНІ: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ

Актуальність. На сучасному етапі розвитку української держави одним із актуальніших питань, є проблема існування різних типів історичної пам'яті у суспільстві. У період формування нової держави і її еволюції в бік європейської інтеграції, ми все частіше стикаємося з небажанням і нерозумінням нових змін, представниками суспільства які мають цінності, сформовані в Радянському Союзі. Особливо це проявляється на південно-східних територіях нашої держави. Виходячи із цього набуває актуальності вивчення феномену поширення радянської ідентичності на півдні та сході УРСР.

Ступень досліджування проблеми. Зазначимо, що проблему розвитку культури у радянські часи в Україні та у її південній частині зокрема, вивчали такі вітчизняні та іноземні вчені, як Р. Вільямс, Е. Вілсон, М. Рябчук, Р. Кісь, М. Павлишин, П. Лаврів та ін.

Мета. Проаналізувати вплив політики Радянського Союзу та